

Radu MACRINICI

Baia Mare

Al paisprezecelea Atelier

Festivalul Internațional de Teatru ATELIER este proiectul meu fetiș. Istoria lui a început în anul 1992 când, împreună cu teatrologul Valentin Dumitrescu, puneam bazele unui festival care își propunea să creeze un cadru propice pentru (re)afirmarea formelor noi de expresie teatrală, să stimuleze spiritul de avangardă, aflat în hibernare în ultimele decenii și să reînnoade astfel o tradiție pe care teatrul românesc o abandonase, silit de contextul politic nefavorabil de până în decembrie 1989.

Dar, mai ales, își propunea să scoată din anonimat Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe, rămas cu doar cinci actori în anul de grație 1992, când subsemnatul devenea aici director, la numai 27 de ani. Astăzi, după 14 ani de la prima ediție a ATELIERULUI și, în primul rând datorită acestuia, Teatrul „Andrei Mureșanu” este un loc despre care încă se mai vorbește și se scrie, este invitat la importante festivaluri naționale și internaționale și a lansat un mare regizor al noului val (Radu Afrim). Nu în ultimul rând, existența Festivalului ATELIER la Sfântu Gheorghe a adus din nou publicul la teatru și a provocat emanciparea repertoriului Teatrului „Tamas Aron” din același oraș și a unui alt important regizor, și l-am numit aici pe Bócsárdi László.

Scriam în urmă cu un an, înaintea ediției a XIII-a a ATELIERULUI, aflat în exil la Sighișoara, încă în căutarea unui port primitiv, că acest festival a făcut mult bine creatorilor și criticilor de teatru din România, și mai cu seamă celor care au înțeles că, așa cum l-am gândit eu, ATELIER înseamnă în primul rând a căuta (citește: a risca) și nu a găsi cu orice preț (citește: a încremeni confortabil în noile șabloane), înseamnă a descoperi mutațiile produse la nivelul textului de teatru, regiei, scenografiei, coregrafiei și artei actorului din România, înseamnă a provoca apariția unor formule noi (la noi) de expresie teatrală și în teatrele de repertoriu și, nu în ultimul rând, înseamnă crearea unei trambuline pentru companiile independente și tinerii artiști interesați de experiențele novatoare.

Desigur, ar fi fost mult mai „safe” ca de-a lungul celor treisprezece ediții de până acum să fi invitat doar spectacole din străinătate, mult mai aplicate pe ideea ATELIER-ului, astfel ca festivalul „să-mi iasă”, iar critica de teatru să-mi acorde mângâierea de rigoare. Eu am preferat să risc cu ai noștri, am vrut să caut cenușărele teatrului românesc și să le îndes în picior pantoful de forma literei A. „A” de la avangardă, de la actualitate, de la atelier. Știu că nu mi-a ieșit întotdeauna, dar fiind altruist, m-am bucurat chiar și atunci. Am știut că undeva, într-un teatru uitat din provincie, se trezise, odată cu participarea la ATELIER, interesul pentru experiment și căutare. Și asta nu e puțin lucru. Desigur, pentru cei cărora le mai pasă de ceea ce se-ntâmplă în afara Capitalei.

Anul trecut, Festivalul ATELIER s-a ținut la Sighișoara. Gândindu-se parcă la urbea de pe Târnava Mare și nu la Gotham City, Jack Nicholson spunea într-un film celebru: „acestui oraș i-ar trebui o climă”. Festivalul de Teatru ATELIER și-a asumat acest rol ingrat și astăzi sunt semne că în bătrâna cetate cultura a început să renască. O spune un om născut în Sighișoara, care a inventat pentru acest oraș



Scenă din *Real Life Wrong*. (Compania „Jozsef Trefeli“, Geneva)

TEATRUL DIN TURN și care, riscând din nou, s-a întors acolo ca un profet în țara („tara“) lui.

Iată-mă acum cu Festivalul ATELIER – sper că pentru o bună bucată de vreme – la Baia Mare, orașul studenției mele. Am revenit aici după douăzeci de ani, ca un muschetar bătrân, dar încă dornic de noi provocări și dueluri cu inerția și complexele provinciale, la invitația noii conducerii a Teatrului Municipal de aici, dar și pentru a mulțumi orașului și universității care, în urmă cu două decenii m-a trimis prin repartitie guvernamentală la Sfântu Gheorghe, locul de unde a început aventura mea în lumea fascinantă a teatrului. Mulțumiri speciale pentru sfaturile lor „părintești“ se cuvin și organelor de securitate din Băia Mare care, în anul de grație 1984, după ce m-au anchetat vârtos în sediul de pe Strada Scânteii (o, tempora!), pentru că răspândisem celebrele poezii ale Anei Blandiana și ascultam posturi dușmănoase, mi-au recomandat „să-mi văd de treabă“. Ceea ce, după cum se vede, am și făcut.

Și mai cred că m-am întors la Baia Mare, pentru a adăuga bogățiilor din minele spiritualității maramureșene încă o pepită de aur. În speranța că vom cerne împreună nisipul aurifer aruncat din mâinile artiștilor prezenți la cea de-a XIV-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru ATELIER, vă invit să ne bucurăm alături de ei de această sărbătoare a teatrului de mâine, în spațiul de ieri pentru publicul de azi, aici, în capitala culturală a Maramureșului.